

8. Пакулін С. Л., Ананченко К. В., Ручка Є. В. Вдосконалення техніко-тактичної та психологічної підготовки борців вільного стилю. Траєкторія науки. № 12. (2016). С. 9.1–9.12. doi: 10.22178/pos.17-14.
9. Ручка Є. В. Розробка методики підготовки юних борців вільного стилю, що націлена на швидке прийняття ними оптимальних технікотактичних рішень в умовах змагальної діяльності. Фізична культура, спорт та здоров'я : матеріали XV Міжн. наук.-практ. конф., 10-11 грудня 2015 р., м. Харків: ХДАФК. 2015. С. 96-101.
10. Тропін Ю. Н., Бойченко Н. В. Техничко-тактическое мастерство борца, Единоборства № 3. Научный журнал Харьков: ХГАФК. 2017. С. 78-81.
11. Шандригось ВІ. Індивідуалізація технічної підготовки юних борців вільного стилю. Спортивна наука України. 2015;5(69): 44-8.

References

1. Ananchenko K., Ruchka Ye. (2017). Іndivіdualіzaci`ya ta vdoskonalennya pi`dgotovki yunikh borczi`v vi`l`nogo stilyu. Sportivnij vi`snik Pridni`prov'ya. # 2. S. 5-9.
2. Andri`jczew V.O (2015). Kharakteristika tekhniko-takticheskikh dejstvij borczov vol`nogo stilya na sovremennom e`tape. Molodi`zhnij naukovij vi`snik Skhi`dnoyevropejs`kogo naczi`onal`nogo uni`versitetu. # 18. –S. 188–193.
3. Andri`jczew V.O. (2016). Udoskonalennya tekhniko-taktichnikh di`j borczi`v vi`l`nogo stilyu na etapi`speczi`ali`zovanoyi bazovoyi pi`dgotovki: avtoreferat na zdobuttya naukovogo stupenya k. fi`z. vikh: 24.00.01. Kiyiv. 20 s.
4. Antonyuk A. E., Gerasimishin V. P., Chujko Yu. A. (2021). Optimi`zaczi`ya navchal`no-trenaval`nogo proczesu sportsmeni`v na etapi`pochatkovoyi pi`dgotovki. Aktual`ny`e nauchny`e issledovaniya v sovremennom mire. Pereyaslav, 3(1 (69)). 36-41.
5. Dyachenko, A. A., Koval`chuk, A. A., Yakovli`v, V. L., Antonyuk A. E. (2021). Udoskonalennya speczi`al`noyi fi`zichnoyi pi`dgotovlenosti` borczi`v vi`l`nogo stilyu z akcentom na rozvitok silovikh yakostej. Naukovij chasopis Naczi`onal`nogo pedagogi`chnogo uni`versitetu і`meni` M. P. Dragomanova. Seri`ya 15. Naukovo-pedagogi`chni` problemi fi`zichnoyi kul`turi (fi`zichna kul`tura і` sport), 3(133). 2021. 43-46. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.3\(133\).08](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.3(133).08)
6. Zakharov A.V. (2015). Individual`naya tekhniko-takticheskaya podgotovka borczov-yuniorov na osnove rezul`tativny`kh sorevnovatel`ny`kh kombinacij: avtoref. dis. na soiskanie uchen. stupeni kand. ped. nauk : specz. 13.00.04. «Teoriya i metodika fizicheskogo vospitaniya, sportivnoj trenirovki, ozdorovitel`noj i adaptivnoj fizicheskoy kul`tury».. Ulan-Ude`, 24 s.
7. Latishev S.V. (2014) Naukovo-metodichni` osnovi і`ndivіdualіzaci`yi pi`dgotovki borczi`v: avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya dokt. nauk z fi`z. vikhovannya і` sportu: specz. 24.00.01 – Oli`mpi`js`kij і` profesi`jnij sport. K., 2014. 39 s.
8. Pakulin, S. L., Ananchenko, K. V., Ruchka, le. V. (2016). Vdoskonalennia tekhniko-taktychnoi ta psykhoholichnoi pidhotovky bortsiv vilnoho styliu. Path of Science, 2(12), 9.1–9.12. doi: 10.22178/pos.17-14.
9. Ruchka Ye. V. (2015). Rozrobka metodiki pi`dgotovki yunikh borczi`v vi`l`nogo stilyu, shho naczi`lena na shvidke priynnyatta nimi optimal`nikh tekhniko-taktichnikh ri`shen` v umovakh zmagal`noyi di`yal`nosti. Fi`zichna kul`tura, sport ta zdorov'ya : materi`ali XV Mi`zhn. nauk.-prakt. konf., 10-11 grudnya 2015 r., m. Kharki`v. KhDAFK, 2015. S. 96-101
10. Tropin Yu. N., Bojchenko N. V. (2017). Tekhniko-takticheskoe masterstvo. Edinoborstva #3. Nauchny`j zhurnal. Khar`kov. KhGAFK. S. 78-81.
11. Shandrigos` VI. (2015). Іndivіdualіzaci`ya tekhnіchnoyi pi`dgotovki yunikh borczi`v vi`l`nogo stilyu. Sportivna nauka Ukrayini.;5(69): 44-8.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.10(141).04

УДК 796.012.2.325

Бойчук Р.І.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання і спорту,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Васкан І.Г.,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної культури та основ здоров'я
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Крижанівський В.Р.,
доцент, доцент кафедри фізичного виховання і спорту,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Грabcук А.Б.,
старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ МЕТОДИКИ КОНТРОЛЮ КООРДИНАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ

У сучасному світі спостерігається подальше зростання вимог до ефективності змагальної діяльності спортсменів в ігрових видах спорту. Це, своєю чергою, вимагає покращення окремих сторін підготовленості гравців. Чинник «техніка–координація» є одним із найголовніших для досягнення високих спортивних результатів у спортивних іграх. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про відсутність єдиних стандартизованих критеріїв оцінювання координаційних здібностей юних спортсменів. У тренувальному процесі представників ігрових видів спорту для оцінювання координаційної підготовленості використовуються переважно комплексні тести, в яких оцінити частку прояву якогось різновиду координаційних здібностей вкрай важко. Під час складання тестувальної програми для оцінювання координаційної підготовленості гравців необхідно опиратись на тести, які оцінюють ті види координаційних

здібностей, що є найбільш значущими для певної спортивної спеціалізації. Ураховуючи складність використання апаратних методів дослідження координації рухів у повсякденній тренувальній діяльності гравців, моторні тести й надалі залишаються основним способом оцінювання координаційних здібностей юних спортсменів в ігрових видах спорту. Ця обставина вимагає подальшого покращення їхньої інформативності й надійності.

Ключові слова: юні спортсмени, спортивні ігри, координаційні здібності, контроль, методика.

Boychuk R.I., Vaskan I.H., Kryzhanivskiy V.R., Hrabchuk A.B. Ways of improving the method of control of coordination preparation of young athletes in playing sports. Today, there is a further increase in the demands for the effectiveness of competitive activities of athletes in playing sports. This, in turn, requires improving the individual skills of players. The factor of «technical-coordination» is one and the most important for achieving high sports results in sports games. Analysis of the scientific literature shows that there are no uniform standardized criteria for assessing the coordination abilities of young athletes. In the training process of representatives of play sports, mainly comprehensive tests are used to evaluate coordination preparedness, in which it is very difficult to assess the degree to which some form of coordination capability has been developed. When designing a test program to assess the coordination skills of players, it is necessary to rely on tests that assess the types of coordination abilities that are most relevant to a particular sport specialization. Given the difficulty of using instrumentation methods to study the coordination of movements in the daily training activities of players, motor tests continue to be the main way to assess the coordination abilities of young athletes in playing sports. This requires further improvement in their informativeness and reliability.

Keywords: young athletes, sports games, coordination abilities, control, methodology.

Постановка проблеми. Ефективність процесу підготовки спортсменів в ігрових видах спорту здебільшого зумовлена використанням засобів і методів педагогічного контролю як знаряддя управління, що дозволяє здійснювати зворотні зв'язки між тренером і гравцем і на цій основі підвищувати рівень управлінських рішень [10, 13]. Доцільність педагогічного контролю розглядається з позицій п'яти компонентів: обсягу й характеру тренувальних навантажень, що виконуються, функціонального стану, техніки виконання вправ, особливостей поведінки на змаганнях, спортивних результатів тих, хто займається [6, 15]. У процесі тренування розрізняють три види стану спортсмена: перманентний, поточний, оперативний. Відповідно до типів стану спортсмена розрізняють три види педагогічного контролю: етапний, поточний, оперативний як складові комплексного педагогічного контролю [13].

Високий рівень розвитку координаційних здібностей (КЗ) є «базою», своєрідним фундаментом, на якому можна формувати й вдосконалювати техніко-тактичну підготовленість спортсменів в ігрових видах спорту. Це дозволяє стверджувати, що основою успішної змагальної діяльності в спортивних іграх є техніко-тактична підготовленість гравців, а передумовою до успішного засвоєння ігрових прийомів у захисті й нападі буде високий рівень координаційної підготовленості гравців. Відповідно до цього, цілеспрямоване вдосконалення спеціальних координаційних здібностей, тобто значущих для певного виду спорту, дозволить засвоювати арсенал технічних прийомів й ефективно застосовувати їх у змагальній діяльності [7, 11].

У цілому розроблення методів і критеріїв оцінювання КЗ необхідне для вирішення ряду взаємопов'язаних наукових і прикладних завдань: визначення рівня розвитку тих чи інших КЗ юних і кваліфікованих спортсменів у різних видах спорту; встановлення структур цих здібностей та їх взаємозв'язку з кондиційними здібностями, технічною майстерністю, соматичними показниками, психологічними функціями; впливу цілеспрямованого застосування координаційних вправ на показники ефективності техніко-тактичних дій, на швидкість і якість засвоєння нових рухових дій; попереднього відбору та орієнтації дітей для занять певними видами спорту, в яких КЗ є одними з провідних чинників успіху тощо [4, 14].

Аналіз останніх публікацій. Безперечно, одним із ключових питань сьогодні у спортивних іграх є проблема оцінювання підготовленості юних і кваліфікованих спортсменів [5]. Наявні відомості у науково-методичній літературі свідчать про відсутність єдиних стандартизованих критеріїв оцінювання різних видів координаційних можливостей.

Досить масштабні дослідження, які стосувалися проблеми покращення процесу контролю координаційної підготовленості спортсменів в ігрових видах спорту, були проведені В.Й. Ляхом та його учнями і послідовниками [9]. Дослідження переважно здійснювалися на матеріалі футболу. Автори пропонують близько двадцяти розроблених тестів, які дозволяють оцінити рівень розвитку специфічних координаційних здібностей до рівноваги, диференціації параметрів рухів, відчуття ритму, рівноваги тощо. На думку дослідників ці показники є критеріями прогнозування спортивних досягнень футболістів.

Особливо зацікавлює дослідження групи вітчизняних учених, які запропонували для оцінки координаційної підготовленості юнаків і дівчат 17–18 років, що займаються ігровими, циклічними, складнокоординаційними видами спорту, ряд тестів [15]. Автори звертають увагу на необхідність розглядати сенсомоторну координацію як критерій відбору й систематизації тестів для оцінювання координаційних здібностей. Поряд із загальновідомими тестами в дослідженні застосовується ряд тестів, що рідко використовуються на практиці. Наприклад, для оцінювання статичної рівноваги разом із пробою Барані (обертання у спеціальному кріслі) застосовується проба Бірюк (вертикальна стійка на напівпальцях, руки вгору, очі закриті), а також тест із виконанням п'яти перекидів уперед за 5 секунд із подальшим виконанням десяти стрибків на місці в обмеженому просторі (оцінюється відхилення від центру майданчика для стрибків). Крім того, автори пропонують для оцінювання динамічної рівноваги тест із проходженням периметра багатокутника, який являє собою фігуру, розташовану на підлозі, що має грані, які виступають приблизно на 15 см по яких потрібно рухатися. Товщина граней невелика, в через це тестова справа є досить складною. Враховується кількість пройдених граней.

Так, В.В. Одайник [13] запропонував комплекс тестів для оцінювання координаційної підготовленості студентів-волейболістів. Отримано експериментальне підтвердження ефективності розробленої автором методики координаційної підготовки студентів засобами баскетболу.

У роботі Simonek J. [17] охарактеризовано особливості змагальної діяльності у волейболі, показано особливості

взаємозв'язку між спеціальними координаційними здібностями та руховими навичками гравців, подано методику розвитку координаційних здібностей на різних етапах багаторічного спортивного вдосконалення та рекомендації щодо оцінювання їхнього рівня.

Однак, незважаючи на проведену низку досліджень, які стосувалися проблем розвитку й оцінювання координаційних здібностей в юних спортсменів і враховуючи постійно зростаючі вимоги до рухової координації гравців, питання покращення контролю координаційної підготовленості представників ігрових видів спорту на різних етапах їхнього спортивного вдосконалення залишається актуальним. Це й зумовило постановку мети дослідження.

Мета роботи: виявити способи покращення контролю координаційної підготовленості юних спортсменів в ігрових видах спорту.

Методи: аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури, програмно-нормативних документів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безсумнівно, що в різних видах спорту застосовуються окремі тести, що дозволяють оцінити ті чи інші показники координаційної підготовленості. Проте, нормативи, які відповідають виду спорту, рівню кваліфікації, віку і статі у спеціальній літературі представлені фрагментарно й не охоплюють усіх аспектів різноманіття видів координаційних здібностей. Крім того, найчастіше на практиці використовуються тести, що оцінюють не окремі види координаційних здібностей, а комплексні тести, в яких оцінити частку прояву якогось конкретного різновиду КЗ вкрай важко [5, 7].

До речі, такі тести найчастіше містять елементи технічних дій конкретного виду спорту. Очевидно, для практиків подібні тести зручні, прості в застосуванні і, як наслідок, є досить поширеними. Однак, на думку низки авторів [4, 7, 8], такий тип тестів малоприматний для використання їх у науково-дослідних цілях. Як вважає І.Ю. Горська [5], у програму тестування для оцінювання рівня координаційної підготовленості можна й потрібно включати комплексні тести з елементами техніки певного виду спортивних ігор, однак обмежуватись тільки ними недоцільно. На переконання вищезгаданих авторів, варто також використовувати і тести, які оцінюють окремі види КЗ.

Так, А. Нікітенко [11] вважає, що не менш важливим чинником під час складання тестувальної програми для оцінювання рівня координаційної підготовленості гравців є адекватний підбір необхідних тестів, які оцінюють різні види КЗ. У цьому питанні важливо виокремити найбільш значущі для певної спортивної спеціалізації види КЗ і під час здійснення тестування роботи акцентувати саме на них.

Окрім виділення окремих видів КЗ під час оцінювання координаційної підготовленості спортсмена, на думку В. Ісуріна та В. Ляха [7], важливо чітко розуміти, що існують загальні КЗ, або, як ще називають інші дослідники, – базові [5]. Вони значною мірою обумовлені генетично, і на їхній основі здійснюється вся рухова діяльність людини (побутова, трудова, спортивна тощо). У процесі занять обраним видом спорту на основі загальних КЗ формуються й проявляються специфічні здібності. Цей процес протікає перманентно впродовж усієї спортивної кар'єри атлета. Очевидно, що з ростом спортивної кваліфікації зростає відповідно і значущість специфічних координаційних здібностей. Це необхідно враховувати під час здійснення оцінювання координаційної підготовленості. Отже, фахівці однакостайні в тому, що на етапі початкової підготовки доцільно в тестувальну програму включати тільки базові тести (без урахування специфіки виду спорту), згодом частка базових і специфічних тестів змінюється в бік збільшення останніх [16]. Висококваліфікованим спортсменам у процесі оцінювання координаційної підготовленості доцільно приблизно 70% часу відводити на специфічні тести.

Для комплексного оцінювання КЗ рекомендовано використовувати різну кількість тестів: від 1–2 до 11–20 і більше. Наприклад, В. Ісурін та В. Лях [7], пропонують наступні базові тести для визначення рівня розвитку різних видів КЗ:

– завдання із перекидами на доріжці з гімнастичних матів, завдання із нахилами та поворотами з вихідного положення, стоячи в центрі кола з відкритими й закритими очима (оцінювання здатності до узгодженості рухів та вестибулярної стійкості);

– повороти й балансування на гімнастичній лаві, стійка на одній нозі із закритими очима (оцінювання здатностей до статичної та динамічної рівноваги);

– човниковий біг 3 x 10 м обличчям і спиною до напрямку руху і різниця між ними, стрибки в довжину з місця стоячи обличчям і спиною до напрямку стрибка, перекиди вперед і назад (тести для оцінювання здатності до перебудови та пристосування рухових дій);

– метання малого м'яча на точність, стрибки на розмітку, стрибки в довжину з місця з мінімальним збільшенням їхньої довжини (тести для оцінювання здатності до диференціації параметрів рухів);

– біг до пронумерованих м'ячів, маятник–кидок–ціль (тести для оцінювання здатності до просторової орієнтації).

Результати досліджень [9, 17] свідчать, що оцінити ріст координаційної та технічної підготовленості дозволяють тести на порівняння часу виконання вправ з м'ячем і без м'яча. Зокрема, дослідники рекомендують використовувати у футболі, гандболі, баскетболі такі тести:

– різниця часу в бігу по обручах з веденням і без ведення м'яча (оцінювання здатності до відчуття ритму);

– різниця часу в бігу з веденням м'яча (окремо провідною і непровідною кінцівкою) і оббіганням стійок (здатність до перебудови і пристосування рухів);

– різниця часу в бігу слаломом з веденням одного і двох м'ячів і «чистого» бігу (здатність до узгодженості рухів);

– різниця у бігу до пронумерованих м'ячів і човникового бігу (здатність до просторової орієнтації).

– удари по м'ячу в задану частину воріт, кидок м'яча в корзину на к-сть попадань, подача м'яча у певну зону волейбольного майданчика (здатність до диференціації параметрів рухів).

Програми оцінювання дозволяють визначити рівень розвитку КЗ залежно від результатів тестування вносити необхідні корективи в навчально-тренувальний процес на всіх етапах багаторічного спортивного вдосконалення. Базова частина програми тестування відповідно до переконань [2, 10], повинна складатися зі стандартного набору тестів. Специфічна частина програми повинна містити тести з елементами техніки виду спорту. Автори вважають, що наявність у програмах стандартного компонента дозволяє використовувати результати тестування в науково-дослідницьких цілях,

зокрема для порівняння результатів представників різних видів спорту такого ж віку, статі. Або, наприклад, для вивчення динаміки змін показників координаційної підготовленості в ході спортивної кар'єри в одному виді спорту на різних етапах багаторічного тренування. Це, на їхню думку, важливо під час вивчення структури координаційної підготовленості з урахуванням специфіки виду спорту.

Рівень координаційної підготовленості юних спортсменів на початкових етапах підготовки зазвичай оцінюють уцілому, тобто визначають середнє значення для всієї групи. Однак, як зазначає І.Ю. Горська [5], з ростом спортивної кваліфікації зростає необхідність індивідуальної оцінки кожного атлета. За даними дослідниці, у кваліфікованих спортсменів спостерігається високий ступінь коливань показників КЗ протягом річного циклу підготовки. Така розбіжність у результатах одного й того ж атлета свідчить про те, що механізми, які забезпечують прояв цих здібностей, піддаються впливу внутрішніх і зовнішніх чинників. Імовірно, до таких чинників можна віднести втому, етап річного циклу, час доби, пору року, психічний стан тощо. Авторка додає, що амплітуда коливань результатів тестування на різних етапах річного циклу найбільша в тестах, які оцінюють здатності до реагування, рівноваги, кінестетичних диференціювань. Цей приклад показує можливість використання координаційних тестів для первинної діагностики перевтоми та перетренованості в спорті.

Цікавим, на нашу думку, є бачення В.М. Платонова [13] стосовно оцінювання рівня координаційної підготовленості спортсмена. По-перше, автор рекомендує розрізнати поняття «спритність» і «координація». Під спритністю вчений розуміє здатність до раціонального і точного, кмітливого й економічного вирішення рухових завдань в складних, несподіваних і важкопередбачуваних ситуаціях. Саме наявність несподіванки і властивості винахідливості зумовлює специфіку прояву цієї якості і методику її тестування. Що ж стосується ефективних рухових дій, які виконуються в різних, навіть найскладніших, проте добре відомих умовах, що не відрізняються несподіваністю і непередбачуваністю, то тут, на думку автора, слід користуватися таким терміном, як «координація». Результат тестування в таких випадках визначається, їхнім технічним засвоєнням, швидкісно-силовими можливостями. Коли ж ідеться про спритність, то результативність тестування залежить не тільки від технічного і швидкісно-силового потенціалу, а й від перцептивно-візуальних можливостей спортсмена, ситуативних знань і досвіду, здатностей до антиципації, розпізнавання образів [1, 11]. Відтак для оцінювання спритності й координації автор рекомендує використовувати відкриті і закриті тести. Відкритими вважають тести, побудовані на основі стереотипних рухів. Вони використовуються в постійному і стійкому навколишньому середовищі зі звичною і відпрацьованою програмою. Відкриті тести складають основний зміст програм тестування, оскільки стосовно них існують жорсткі стандарти і нормативи, що обумовлюють точність вимірювання і можливість порівняння результатів під час етапного тестування. Тести, побудовані на нестереотипній (закритій) програмі, передбачають рухові дії у варіативному середовищі, яке відрізняється несподіваними ситуаціями, що виникають під час виконання програм тестів. Виконання ідентичних тестів зі стандартною і варіативною структурою дозволяє порівнювати результати тестування і виявляти чинники, які обмежують ефективність рухових дій, відкоригувати процес підготовки спортсменів. Наприклад, спортсмени з високою швидкістю рухів, уповільненим прийняттям рішень і запізненою відповіддю потребують покращення перцептивних здібностей. Водночас спортсмени з хорошою реакцією, оперативними й швидкими рішеннями, проте невисокою швидкістю повинні звернути увагу на швидкісну і технічну підготовку [16, 17].

У біомеханіці та фізіології розроблені різноманітні методи оцінювання ефективності рухів атлета, які широко використовуються фахівцями зі спортивних ігор. Одним із найпопулярніших методів біомеханічного аналізу рухів спортсмена наразі, є відеореєстрація та аналіз рухів із використанням відеозйомки. Ці методи ефективні для визначення кінематичних характеристик рухів (переміщень, швидкостей, прискорень). Електроміографія – це метод, який використовують для дослідження внутрішньої структури рухового акту, ступеня участі різних м'язових груп у русі, виявлення найбільш раціональних варіантів спортивної техніки. Гоніометрію застосовують для вимірювання точності суглобових або кутових переміщень. Апаратурних методи, у тому числі на основі комп'ютерної техніки, знаходять, усе більш широке й уміле застосування в наукових дослідженнях КЗ спортсменів, зокрема представників ігрових видів спорту. Однак, з іншого боку, не можна не відмітити складність застосування цих методів для контролю КЗ в умовах реальної тренувальної та змагальної діяльності гравців. Отже, у підсумку, основними методами контролю координаційної підготовленості спортсменів в ігрових видах спорту залишаються спеціально відібрані рухові тести [3, 13, 17].

Таким чином, вищевикладене свідчить про значне зацікавлення темою і цілий ряд напрацювань із проблеми контролю координаційної підготовленості спортсменів в ігрових видах спорту. Дослідники пропонують батареї тестів, перевірених на надійність і валідність. Однак недостатньо розробленим залишається теоретичне обґрунтування тестів, які визначають різні сторони координаційної підготовленості спортсмена. Зазвичай тести для контролю КЗ підбираються не на основі обґрунтованих психофізіологічних наукових концепцій і класифікацій, що виходять із них, а на основі традицій, які склалися в певному виді спорту. Хоча такі підходи дозволили отримати багато цікавих фактів із цієї проблеми, однак вони не завжди дають вичерпні відповіді на питання провідних КЗ, які є достатньо значущими у певному виді спортивних ігор і часто не узгоджуються з великою кількістю явищ і фактів, що належать до сфери оцінювання координаційних можливостей гравців. Як наслідок, проблема контролю координаційної підготовленості спортсменів в ігрових видах спорту, критерії і методи їхньої оцінки, теоретичне й експериментальне обґрунтування аутентичних методів визначення координаційної підготовленості, вказівки щодо методики тестування цих здібностей залежно від етапу контролю потребують подальших досліджень.

Висновки

1. Поряд із використанням комплексних тестів, у тренувальному процесі юних спортсменів доцільно застосовувати тести для оцінювання окремих видів координаційних здібностей. Це дозволить усебічно оцінити різновиди рухової координації гравців, які часто не взаємозв'язані між собою.

2. Співвідношення базових і специфічних тестів у тестувальній програмі для оцінювання рівня координаційної підготовленості гравців повинно бути різним залежно від етапу спортивної підготовки. На початкових етапах базові тести повинні переважати, тоді як на заключних етапах підготовки специфічні тести повинні складати основу тестувальної програми.

3. Ураховуючи складність використання апаратних методів дослідження координації рухів у повсякденній тренувальній діяльності гравців, моторні тести й надалі залишаються основним способом оцінювання координаційних здібностей юних спортсменів в ігрових видах спорту. Ця обставина вимагає подальшого покращення їхньої інформативності та надійності.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в площині розроблення базових і специфічних тестів для оцінювання окремих видів координаційних здібностей представників ігрових видів спорту на різних етапах багаторічного спортивного вдосконалення.

Література

1. Анохин П. К. Очерки по физиологии функциональных систем. Москва: Медицина, 1975. 402 с.
2. Бальсевич В. К. Очерки по возрастной кинезиологии человека. Москва: Советский спорт, 2009. 220 с.
3. Бернштейн Н. А. О ловкости и ее развитии. Москва: Физкультура и спорт, 1991. 288 с.
4. Бойчук Р. І., Захаркевич Т. М. До питання педагогічного контролю координаційних здібностей юних волейболістів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*, 2016. Вип. 3К 2 (71). С. 41–44.
5. Горская И. Ю. Оценка координационной подготовленности в спорте. *Теория и практика физической культуры*, 2010. № 7. С. 34–37.
6. Зацюрский В. М. Физические качества спортсмена. Москва: Советский спорт, 2009. 200 с.
7. Иссурин В., Лях В. Координационные способности спортсменов. Москва: Спорт, 2019. 281 с.
8. Козак А., Ібраїмова М. Обґрунтування досконалості діагностичних координаційних здібностей тенісистів на початковому етапі підготовки. *Теорія та методика фізичного виховання та спорту*, 2014. № 2. С. 19–22.
9. Лях В., Вітковски З. Координационные способности в футболе. Москва: Советский спорт, 2010. 216 с.
10. Матвеев Л. П. Общая теория спорта и ее прикладные аспекты. Москва: Советский спорт, 2010. 340 с.
11. Никитенко А. Ловкость и координация в системе физической подготовки занимающихся, специализирующихся в спортивной борьбе и боевых искусствах. *Наука в олимпийском спорте*, 2017. № 4. С. 4–16.
12. Одайник В. В. Баскетбол як складова системи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2013. Вип. 6. С. 160–164.
13. Платонов В. Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов. Киев: Олимп. лит., 2017. 656 с.
14. Сергиенко Л., Селезнева Т., Кист Л. Нам С. Педагогический контроль развития координационных возможностей детей и подростков. *Наука в олимпийском спорте*, 2002. № 1. С. 47–53.
15. Терещенко И. А., Оцупок А. П., Крупеня С. В., Левчук Т. М., Болобан В. Н. Оценка координационных способностей студентов первого курса на практических занятиях по гимнастике. *Физическое воспитание студентов*. 2013. №3. С. 60–71.
16. Hirtz, P., Ludwig G., Ludwig H. Koordinativ-motorische Entwicklung in der Pubescenz. Koordinative Fahigkeiten. Koordinative Kompetenz. Kassel Universitäts-Bibliothek Kassel, 2002. S.153–158.
17. Simonek J. Coordination Abilities in Volleyball. Warsaw–Berlin: Walter de Gruyter & Co, 2014. 80 p.

References

1. Anokhyn P. K. (1975) The essays on physiology of functional systems. Moscow: Meditsina.
2. Bal'sevich, V. K. (2009). Essays on age kinesiology of man. Moscow: Soviet sport.
3. Bernshtejn N. A. (1991) On the agility and its development. Moscow: Fizkultura i sport.
4. Boichuk R. I., Zakharkevich T.M. (2016). On the question of pedagogical control of the coordination capacities of young volleyball players. *Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Issue 3K 2(71), 41-44.*
5. Gorskaya I. Y. (2010). Evaluation of coordination training in sport. *Theory and practice of physical culture*, 7, 34-37.
6. Zaciorskij V.M. (2009). Physical qualities of the athlete. Moscow: Soviet sport.
7. Issurin V., Liakh V. (2019). Coordination abilities of athletes. Moscow: Sport.
8. Kozak A., Ibraimova M. (2014). Substantiation of improving the diagnostic coordination abilities of tennis players at the initial stage of training. *Theory and Methodology of Physical Education and Sport*, 2. 19-22.
9. Lyakh V., Vitkovski Z. (2010). Coordination abilities in football. Moscow: Division.
10. Matveev, L. P. (2010). General sports theory and its applied aspects. Moscow: Soviet sport.
11. Nikitenko Aleksej (2017) Lovkost` i koordinacziya v sisteme fizicheskoy podgotovki zanimayushhikhnya, specializiruyushhikhnya v sportivnoj bor`be i boevy`kh iskusstvakh. *Science in Olympic Sport*, 4, 4-16.
12. Odajnik V.V. (2013). Basketball as part of the system of physical education of students of higher educational institutions. *Bulletion of Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University. Physical Education, sports and Human Health. Issue 6. 160-164.*
13. Platonov V. N. (2017). Motor qualities and physical training of athletes. Kyiv: Olympic literature.
14. Sergienko L., Selezneva T., Kist L. Nam S. (2002). Pedagogical control of development of coordination capacities of children and adolescents. *Science in Olympic Sport*, 1, 47-53.
15. Tereshchenko I. A., Oцupok A. P., Krupenia S. V., Levchuk T. M., Boloban V. N. (2013). Evaluation of coordination abilities of first-year students in practical gymnastics classes. *Physical education of students*, 3, 60-71.
16. Hirtz, P., Ludwig G., Ludwig H. (2002). Koordinativ-motorische Entwicklung in der Pubescenz. Koordinative Fahigkeiten. Koordinative Kompetenz. Kassel Universitäts-Bibliothek Kassel.
17. Simonek J. (2014). Coordination Abilities in Volleyball. Warsaw–Berlin: Walter de Gruyter & Co.